

Πλαίσιο κατευθύνσεων και προτάσεων για την ανάγνωση αυτοτελών λογοτεχνικών έργων στο Λύκειο για το διδακτικό έτος 2025-2026

Διαβάζοντας με σκοπό την ψυχαγωγία

Η ανάγνωση είναι μια βασική γλωσσική δεξιότητα που νοηματοδοτεί κάθε πτυχή της ζωής μας, σχολική, προσωπική, κοινωνική και επαγγελματική. Τα τελευταία χρόνια αντικείμενο μελέτης και έρευνας αποτελεί η ψυχαγωγική ανάγνωση λογοτεχνίας με σκοπό την απόλαυση (reading for pleasure) εντός και εκτός σχολείου. Τα ευρήματα των ερευνών δείχνουν ότι η ψυχαγωγική ανάγνωση έχει πολλαπλά οφέλη:

- αναπτύσσει τη φαντασία, τη δημιουργικότητα και την ικανότητα επίλυσης προβλημάτων.
- συμβάλλει στη γλωσσική ανάπτυξη και συνειδητοποίηση, καθώς βοηθά τους μαθητές και τις μαθήτριες να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους, να εξοικειωθούν με γραμματικές δομές, να γνωρίσουν αφηγηματικές τεχνικές, είδη και τύπους κειμένων και να αναπτύξουν ποικίλους γραμματισμούς.
- επιδρά σημαντικά στη γνωστική ανάπτυξη, καθώς οι μαθητές/-τριες μαθαίνουν να εστιάζουν περισσότερο την προσοχή τους, να ενισχύουν τη μνήμη τους, να επεξεργάζονται πληροφορίες και να κάνουν συνδέσεις.
- αναδεικνύει ταυτότητες και ωθεί τους μαθητές και τις μαθήτριες να ανακαλύπτουν νοήματα, να διαμορφώνουν στάσεις και να αναπτύσσουν δεξιότητες κριτικής σκέψης.
- βοηθάει στη διαχείριση των συναισθημάτων, αναπτύσσει τη συναισθηματική νοημοσύνη, ενδυναμώνει την ενσυναίσθηση αλλά και την αυτογνωσία και συμβάλλει στη διαμόρφωση υγιών κοινωνικών σχέσεων.
- προκαλεί την περιέργεια και την ανάγκη για διερεύνηση, προσφέροντας όχι μόνο γνώσεις και πληροφορίες αλλά και πολιτισμικές εμπειρίες άγνωστες και οικείες.

Με βάση όλα τα προηγούμενα οφέλη, η ψυχαγωγική ανάγνωση θέτει τα θεμέλια για τη διά βίου μάθηση, τη μελλοντική ακαδημαϊκή επιτυχία και την προσωπική ευζωία.

Φιλαναγνωσία, ψυχαγωγική ανάγνωση και αυτοτελή λογοτεχνικά έργα

Η καλλιέργεια της φιλαναγνωσίας εντός του σχολείου αποτελεί σημαντικό σκοπό των ΠΣ σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες. Η αγάπη για την ανάγνωση καλλιεργείται αποτελεσματικότερα, όταν η αναγνωστική εμπειρία δεν είναι αποσπασματική αλλά περιλαμβάνει ολόκληρα λογοτεχνικά έργα. Η ανάγνωση ολόκληρου του λογοτεχνικού έργου, σε αντίθεση με την ανάγνωση αποσπασμάτων, προσφέρει ποικίλα πλεονεκτήματα, καθώς παρέχει μια ολοκληρωμένη εμπειρία και προάγει τη βαθύτερη κατανόηση του κειμένου. Αναλυτικά:

- Η ανάγνωση του έργου στο σύνολό του δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές και στις μαθήτριες να κατανοήσουν πλήρως την πλοκή, τους χαρακτήρες και τα θέματα.
- Τα ολόκληρα έργα παρέχουν ευκαιρίες για ολιστική προσέγγιση των πολλαπλών θεμάτων και μηνυμάτων που δεν αποκαλύπτονται στα αποσπάσματα, ενώ παράλληλα ενισχύουν τις γλωσσικές δεξιότητες.

- Η ανάγνωση ολόκληρου έργου απαιτεί συγκέντρωση και υπομονή, δεξιότητες απαραίτητες για την οργάνωση της μελέτης και της πνευματικής καλλιέργειας.
- Το ολόκληρο έργο δημιουργεί συναισθηματική εμπλοκή, κάτι που είναι δυσκολότερο να επιτευχθεί με αποσπάσματα, και διαμορφώνει το πλαίσιο για την ενδυνάμωση της αισθητικής του απόλαυσης.
- Η ανάλυση ολόκληρου έργου επιτρέπει πιο σύνθετες και κριτικές ερμηνευτικές προσεγγίσεις, αναστοχαστικού προσανατολισμού.
- Καθώς το αυτοτελές έργο διατηρεί την ακεραιότητά του, προάγεται η εκτίμηση για τη λογοτεχνική δημιουργία και ενδυναμώνεται η θετική στάση στη φιλιανγνωσία.
- Ένα λογοτεχνικό έργο συχνά διασυνδέεται και με άλλα γνωστικά αντικείμενα όπως η Ιστορία, τα Καλλιτεχνικά, οι Φυσικές Επιστήμες κ.ά., γεγονός που ευνοεί την επίτευξη ευρύτερων μαθησιακών στόχων και μια ολιστική προσέγγιση της μάθησης (διαθεματικότητα, διεπιστημονικότητα).

Η αδιάλειπτη παρουσία της λογοτεχνίας στον χώρο και τον χρόνο πιστοποιεί την αδιαμφισβήτητη αξία της και συνδέεται άρρηκτα με την καλλιέργεια της φιλιανγνωσίας. Με την ανάγνωση αυτοτελών λογοτεχνικών βιβλίων, επιτυγχάνεται η πνευματική ανάπτυξη, η αισθητική, γλωσσική, συναισθηματική και ηθική καλλιέργεια των μαθητών/-τριών και προωθείται η ψυχαγωγική, κοινωνική και πολιτισμική διάσταση της αναγνωστικής εμπειρίας.

Είναι, ωστόσο, σημαντικό η ανάγνωση λογοτεχνίας να μη μετατραπεί σε ένα ακόμη καθήκον που επιβάλλεται μόνο εντός της σχολικής ζωής. Επισημαίνεται με έμφαση πως έχει μεγάλη σημασία το σχολείο να καλλιεργεί στους μαθητές και στις μαθήτριες την επιθυμία και την ικανότητα να διαβάζουν λογοτεχνικά βιβλία και στο σχολείο και στο σπίτι, έτσι ώστε να γίνουν επαρκείς και δημιουργικοί/-ές αναγνώστες/-τριες. Η ανάγνωση είναι κατά βάση μια δραστηριότητα η οποία γίνεται σε προσωπικό χρόνο, επειδή αποτελεί ανάγκη του αναγνώστη/της αναγνώστριας. Επομένως, σκοπός του εγχειρήματος είναι οι μαθητές και οι μαθήτριες να αποκτήσουν τη συνήθεια να διαβάζουν λογοτεχνία στον προσωπικό τους χρόνο. Σημαντικό κίνητρο προσφέρει προς την κατεύθυνση αυτή η δωρεάν διανομή αυτοτελών λογοτεχνικών έργων, η ύπαρξη βιβλιοθήκης στο σχολείο ή στην τάξη, στην οποία μπορεί να καταφεύγει το μαθητικό κοινό σε ολοήμερη βάση, και φυσικά η εξασφάλιση χρόνου στο ωρολόγιο πρόγραμμα για την ψυχαγωγική ανάγνωση.

Με λίγα λόγια, η ψυχαγωγική ανάγνωση διαφοροποιείται από τη συνήθη αποκωδικοποίηση ενός κειμένου, εφόσον έχει ως κίνητρο την προσωπική επιλογή, περιέργεια ή ταύτιση, δεν προτεραιοποιεί την εξέταση και δεν καθιστά υποχρεωτική την ενδελεχή ανάλυση, αλλά «ξεδιπλώνεται» με βάση τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των αναγνωστών/-τριών.

Ανάγνωση αυτοτελών λογοτεχνικών βιβλίων στο Λύκειο

Η καλλιέργεια της αγάπης για το βιβλίο και την ψυχαγωγική ανάγνωση ξεκινάει στην προσχολική εκπαίδευση και ενδυναμώνεται στο δημοτικό σχολείο. Στο Γυμνάσιο, η καλλιέργεια της φιλιανγνωσίας συνεχίζεται, με απώτερο στόχο οι μαθητές και οι μαθήτριες να διαμορφώσουν θετικές αναγνωστικές ταυτότητες και να εξελιχθούν σε αυτόνομους αναγνώστες και αυτόνομες αναγνώστριες. Ωστόσο, παρατηρείται συχνά –και τεκμηριώνεται ερευνητικά– ότι η ψυχαγωγική ανάγνωση εκτός σχολείου μειώνεται κατά την εφηβεία. Γι' αυτό και στο Λύκειο, παρά τις αυξημένες γνωστικές του απαιτήσεις, είναι ιδιαίτερα

σημαντικό να διατηρηθεί η επαφή με το λογοτεχνικό βιβλίο και να ενταθεί, ώστε οι μαθητές/-τριες να εξελιχθούν σε ενδιαφερόμενους/-ες, δημιουργικούς/-ές, κοινωνικά και κριτικά εγγράμματους/-ες και ικανούς/-ές αναγνώστες/-τριες.

Σύμφωνα με το νέο ΠΣ της Λογοτεχνίας (ΦΕΚ Β' 2953, 4-5-2023), η Λογοτεχνία δεν είναι μόνο παράγωγο κοινωνικών συνθηκών και πολιτισμών αλλά και δυνάμει παράγοντας διαμόρφωσής τους. Οι μαθητές/-τριες Λυκείου, με περισσότερη γλωσσική, γνωστική και συναισθηματική ωριμότητα πλέον, μπορούν να ανακαλύψουν στα λογοτεχνικά κείμενα τα βιώματα των χαρακτήρων και να προβούν σε συνδέσεις με το «τώρα» και το «εδώ», τα δικά τους βιώματα και τη δική τους ζωή. Η ταύτιση με πρόσωπα και καταστάσεις του λογοτεχνικού κειμένου, σε συνδυασμό με τη μη συμβατική χρήση της γλώσσας και αντίληψη της πραγματικότητας, μπορούν να λειτουργήσουν ως κίνητρο για να εκφράσουν και οι ίδιοι/-ιες βιώματα, σκέψεις, ιδέες και συναισθήματα με τον δικό τους μοναδικό τρόπο.

Η ανάγνωση αυτοτελών λογοτεχνικών έργων εισάγεται ρητά και στο Λύκειο. Απώτερος στόχος είναι να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις ώστε οι μαθητές/-τριες να αποκτήσουν μια ολοκληρωμένη επαφή με τη λογοτεχνία, τα χαρακτηριστικά του λογοτεχνικού έργου, την πλοκή, τους χαρακτήρες και τις ιδέες του και σταδιακά, διαμορφώνοντας την προσωπική τους αναγνωστική ταυτότητα, να καταστούν αναγνώστες/-τριες «διά βίου». Μέσα από την ανάγνωση ολόκληρων βιβλίων, οι μαθητές/-τριες αναμένεται να:

- δημιουργούν μια προσωπική σχέση με την ανάγνωση, με λογοτεχνικά βιβλία που αγγίζουν τις αναγνωστικές τους προτιμήσεις και δεν αποτελούν απλώς την «ύλη» του μαθήματος της Λογοτεχνίας.
- δημιουργούν την προσωπική τους αναγνωστική λίστα και βιβλιοθήκη, συμβατική ή ψηφιακή, και να τη γεμίζουν με αγαπημένα αναγνώσματα.
- εφαρμόζουν εξατομικευμένες πρακτικές ανάγνωσης στην ιδιωτική τους επαφή με το κείμενο, αντιμετωπίζοντάς το σαν τα κομμάτια ενός ψηφιδωτού, τα οποία συνδέουν με το συγκείμενο και το περικείμενό τους.
- διαλέγονται ελεύθερα με το λογοτεχνικό έργο, χωρίς ο/η εκπαιδευτικός να τους κατευθύνει σε μία και μοναδική πρόσληψη, αφού οι έφηβοι/-ες αναγνώστες/-τριες έχουν την ανάγκη να κρίνουν, να αμφισβητούν, να ανατρέπουν.
- διευρύνουν σταδιακά τις αναγνωστικές τους δεξιότητες, ώστε να κατανοούν στοιχεία της τεχνικής του/της συγγραφέα, της πλοκής και της δομής του έργου, να προβαίνουν σε προσωπικές, διαρκώς πιο αυτόνομες διαδρομές ανάγνωσης, χωρίς τα κενά ή τις παρανοήσεις που μπορεί να συνεπάγεται η αποσπασματικότητα.
- αποκτούν δεξιότητες ενεργητικής ανάγνωσης/ακρόασης, ώστε να είναι σε θέση να λαμβάνουν υπόψη και τις ερμηνευτικές παρεμβάσεις/αναγνώσεις των συμμαθητών και συμμαθητριών τους, μετατρέποντας τη σχολική τάξη σε μια «κοινότητα αναγνωστών και αναγνωστριών».
- απολαμβάνουν αισθητικά το έργο αλλά και να εκφράζουν τους προβληματισμούς τους, τεκμηριώνοντας τα αισθητικά τους κριτήρια.
- εξετάζουν πολλαπλές οπτικές επεξεργασίας των κειμένων και άρα διαφορετικές αναγνώσεις και να «αφουγκράζονται» την πολυφωνία τους, προσεγγίζοντας κριτικά τις διαφορετικές στάσεις και απόψεις.
- αποκτούν μεταγνωστικές δεξιότητες αναστοχασμού πάνω στις διαδικασίες της νοηματοδότησης του κειμένου.

- αναπτύσσουν (δια)πολιτισμική επίγνωση μέσω της αναγνωστικής εμπειρίας, την οποία αξιοποιούν για συμμετοχή στον κοινωνικό βίο.

Για το πρώτο αυτό εγχείρημα να εισαχθεί το αυτοτελές λογοτεχνικό βιβλίο και να ενισχυθεί η ψυχαγωγική ανάγνωση στο Λύκειο, δόθηκε έμφαση στην ελληνική και ξένη κλασική λογοτεχνία με κριτήρια παιδαγωγικά, θεματικά, ειδολογικά κ.ά. Βέβαια, από τη στιγμή που η ανάγνωση ολόκληρων λογοτεχνικών έργων εντάσσεται σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, ενισχύεται και η ευελιξία των εκπαιδευτικών και των μαθητών/-τριών στην επιλογή και άλλων πρόσθετων έργων με βάση τα προσωπικά τους ενδιαφέροντα, όπως και η συμμετοχή τους σε λέσχες ανάγνωσης.

Τα προτεινόμενα λογοτεχνικά βιβλία για το Λύκειο διαφοροποιούνται ανά ηλικιακή ομάδα και τάξη:

Τάξη	Βιβλίο	Συγγραφέας
Α΄	Τα ρόδινα ακρογιάλια	Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης
	Περηφάνια και προκατάληψη	Τζέιν Όστιν
Β΄	Η τιμή και το χρήμα	Κωνσταντίνος Θεοτόκης
	Ιούλιος Καίσαρας	Ουίλιαμ Σαίξπηρ
Γ΄	Το αμάρτημα της μητρός μου	Γεώργιος Βιζυηνός
	1984	Τζορτζ Όργουελ

Ψηφιακά μέσα και αναγνωστική εμπειρία

Η λογοτεχνική παραγωγή σήμερα δεν περιορίζεται μόνο στο γραπτό μέσο αλλά αποτυπώνεται προφορικά σε ηχοβιβλία (audiobooks) και σε πολυτροπικά/πολυμεσικά είδη, όπως κινηματογραφικές ταινίες, κινούμενα σχέδια, βίντεο κ.ά. Η αναγνωστική εμπειρία μπορεί να γίνει πιο ενδιαφέρουσα για τους μαθητές και τις μαθήτριες, όταν συνοδεύεται από ψηφιακά μέσα, στα οποία έχουν πρόσβαση στην καθημερινότητά τους.

Όλα τα προτεινόμενα αυτοτελή λογοτεχνικά έργα διατίθενται και σε ηχοβιβλία μέσω της εφαρμογής eVivlio (<https://evivlio.gov.gr>) και έχουν μεταφερθεί στην κινηματογραφική οθόνη ή στη θεατρική σκηνή. Μπορούν, επομένως, να αξιοποιηθούν στην ψηφιακή τους μορφή, ώστε να εμπλουτίσουν την ψυχαγωγική ανάγνωση και να προσφέρουν ερεθίσματα και στηρίγματα.

Την ίδια στιγμή, η αξιοποίηση ψηφιακών τεχνολογιών μπορεί να εμπλέξει τα παιδιά σε περισσότερους τύπους γραμματισμών (λ.χ. τον ψηφιακό γραμματισμό και τον γραμματισμό τεχνητής νοημοσύνης). Σε συνεργασία με τον/την εκπαιδευτικό, τα παιδιά μπορούν να ψηφιοποιήσουν ολόκληρη την ιστορία ή ένα μέρος της ή να δημιουργήσουν μια νέα ιστορία με αφορμή το βιβλίο που διαβάζουν. Μπορούν να δημιουργήσουν ιστοσελίδες ή ιστολόγια, όπου θα αναρτούν βιβλιοκριτικές, βιβλιοπαρουσιάσεις ή εκδηλώσεις σχετικές με την αναγνωστική τους εμπειρία. Μπορούν να αξιοποιήσουν ψηφιακά εργαλεία όπως το radlet, προκειμένου να δημιουργήσουν τον *τοίχο των βιβλίων*, όπου θα καταγράψουν αγαπημένες

ή αξιομνημόνευτες φράσεις ή αποσπάσματα από τα βιβλία. Μπορούν, τέλος, να χρησιμοποιήσουν εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης, για να βρουν εναλλακτικούς τίτλους, εξώφυλλα ή διαφορετική εικονογράφηση για τα βιβλία που διαβάζουν, για να αντικαταστήσουν τους ήρωες και τις ηρωίδες, για να ζητήσουν δείγματα κειμένων που μοιάζουν με το ύφος γραφής των συγγραφέων και να τα συγκρίνουν με τις δικές τους παραγωγές, προσεγγίζοντάς τα κριτικά.

Σχεδιασμός και οργάνωση της αναγνωστικής εμπειρίας

Ο/Η εκπαιδευτικός επιλέγει (σε συνεργασία με τους μαθητές/τις μαθήτριές του) το ένα από τα δύο λογοτεχνικά βιβλία σε κάθε τάξη και οργανώνει την αναγνωστική εμπειρία, έτσι ώστε να αναδείξει την ιδιαιτερότητα του έργου ως κειμενικής κατασκευής και να ετοιμάσει ποικίλες δραστηριότητες, προσαρμοσμένες στις ανάγκες του σχολικού τμήματος στο οποίο διδάσκει.

Κατά τον σχεδιασμό της αναγνωστικής εμπειρίας, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να λάβει υπόψη του/της τα ενδιαφέροντα και την ηλικία των εφήβων, τις προσλαμβάνουσες που έχουν από το άμεσο και ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον τους, το λογοτεχνικό είδος, τη δομή, το θέμα ή τα θέματα που πραγματεύεται το κείμενο, τις τεχνικές αφήγησης, τα στοιχεία διακειμενικότητας και τη σύνδεση με άλλες τέχνες.

Ξεκινά με τον σαφή καθορισμό συγκεκριμένων στόχων, όπως η αισθητική απόλαυση, η κατανόηση των ιδεών, η ενίσχυση της δημιουργικότητας, η ανακίνηση συναισθημάτων, η βιωματική εμπλοκή των μαθητών/-τριών, η καλλιέργεια γλωσσικών δεξιοτήτων αλλά και η κριτική ανάγνωση. Μπορεί να επιλέξει δραστηριότητες που βοηθούν την αναγνωστική πρόσληψη και την ελεύθερη ανταπόκριση τόσο στο συλλογικό επίπεδο της ομάδας όσο και σε ατομικό επίπεδο, λ.χ. ερωτήσεις εμβάθυνσης στο κείμενο (δομή και θέματα), δραστηριότητες θεατρικής έκφρασης και δημιουργικής γραφής και διακαλλιτεχνικές δραστηριότητες. Καθώς τα λογοτεχνικά έργα προσφέρονται για διαθεματικές και διεπιστημονικές συνδέσεις, ενδείκνυται η συνεργασία των φιλολόγων με εκπαιδευτικούς άλλων ειδικοτήτων, όπως επίσης και η εξωστρέφεια του εγχειρήματος με επισκέψεις σε εξωτερικούς χώρους που σχετίζονται με το θέμα του βιβλίου και θα μπορούσαν να συμβάλουν στη βιωματικότητα της αναγνωστικής εμπειρίας.

Οι μορφές της διδασκαλίας είναι μαθητοκεντρικές, διαλογικές και πολυτροπικές (π.χ. ανεστραμμένη τάξη, ομαδοσυνεργατική ή βιωματική διδασκαλία) οι οποίες δίνουν έμφαση στην ενεργή συμμετοχή των μαθητών/-τριών, στην ερμηνευτική προσέγγιση του κειμένου και στην καλλιέργεια αναγνωστικών και μεταγνωστικών δεξιοτήτων, ενώ ο ρόλος του/της εκπαιδευτικού παραμένει καθοδηγητικός και υποστηρικτικός.

Σχετικά με το χρονοδιάγραμμα της ανάγνωσης και επεξεργασίας του αυτοτελούς λογοτεχνικού βιβλίου και με βάση το ωρολόγιο πρόγραμμα της Λογοτεχνίας στο Λύκειο, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να αφιερώσουν τις δύο (2) ώρες που διατίθενται για τη διδασκαλία της Λογοτεχνίας ανά εβδομάδα, προκειμένου να διασφαλιστεί η ολιστικότητα της διδακτικής προσέγγισης και η αποτελεσματικότερη πραγματοποίηση ατομικών και ομαδικών δραστηριοτήτων. Βεβαίως, κρίνεται καίρια η ευελιξία του/της εκπαιδευτικού ως προς την επεξεργασία του αυτοτελούς λογοτεχνικού έργου, έτσι ώστε με την κατάλληλη αξιοποίηση αναγνωστικών και διδακτικών πρακτικών (λ.χ. ανάγνωση στο σπίτι, σε λέσχες ανάγνωσης,

στη βιβλιοθήκη του σχολείου ή συνοπτική παρουσίαση επιλεγμένων κεφαλαίων ανάλογα με τον ρόλο τους στην πλοκή), να διασφαλιστεί και η ολοκληρωμένη διδασκαλία των ανθολογημένων αποσπασμάτων από τα αντίστοιχα βιβλία του Λυκείου. Ιδιαίτερως για τη Γ΄ Λυκείου, με τις αυξημένες απαιτήσεις για τις πανελλήνιες εξετάσεις, η ανάγνωση και η επεξεργασία ολόκληρου βιβλίου δεν παρεμποδίζει την αποτελεσματική προετοιμασία αλλά, αντίθετα την ενισχύει, καθώς οι θεματικές των αυτοτελών έργων που προτείνονται, εντάσσονται στις θεματικές και τα δίκτυα των σχολικών βιβλίων αλλά και της ύλης. Άλλωστε, η διδασκαλία ολόκληρων λογοτεχνικών έργων περιλαμβανόταν στην ύλη του μαθήματος της Λογοτεχνίας πριν λίγα χρόνια (Νεοελληνική Λογοτεχνία Θεωρητικής Κατεύθυνσης Γ΄ Λυκείου), και μάλιστα ένα από αυτά ήταν το διήγημα που θα διανέμεται δωρεάν από φέτος, δηλαδή «Το αμάρτημα της μητρός μου» του Γεωργίου Βιζυηνού. Παράλληλα, το συγκεκριμένο διήγημα προσφέρεται να αξιοποιηθεί και για διακειμενική «συνομιλία» με το αυτοτελές διήγημα «Ποίος ήταν ο φονεύς του αδελφού μου» του ίδιου συγγραφέα, το οποίο συμπεριλαμβάνεται στο σχολικό εγχειρίδιο «Λογοτεχνία-Φάκελος Υλικού-Δίκτυα Κειμένων» της Γ΄ Λυκείου.

Η αξιολόγηση της διδασκαλίας του αυτοτελούς λογοτεχνικού έργου είναι δυναμική/διαμορφωτική, διατρέχει όλα τα στάδια της διδασκαλίας (διαγνωστική-ενδιάμεση-τελική) — όπως προβλέπεται στο νέο Πρόγραμμα Σπουδών της Λογοτεχνίας— με τη διαφορά όμως ότι δε λαμβάνει εξετασιοκεντρικό χαρακτήρα, αλλά έχει ως βασικό προσανατολισμό την ίδια την αναγνωστική εμπειρία και την απόλαυσή της. Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί, ωστόσο, να επιλέξει κάποιο απόσπασμα από το αυτοτελές λογοτεχνικό έργο για να το αξιοποιήσει ως παράλληλο κείμενο στο πλαίσιο γραπτής δοκιμασίας τετραμήνου.

Η οργάνωση της αναγνωστικής εμπειρίας και η διδακτική μεθοδολογία βασίζονται στην ερμηνευτική προσέγγιση του λογοτεχνικού έργου από τους μαθητές και τις μαθήτριες μέσω της δικής τους οπτικής, καθώς αξιοποιούν την προσωπική τους εμπειρία και συνδιαμορφώνουν τα νοήματα του κειμένου μέσα από τη συζήτηση και τον αναστοχασμό (θεωρία της αναγνωστικής ανταπόκρισης και πρόσληψης). Η οργάνωση της αναγνωστικής εμπειρίας γίνεται, με βάση το μοντέλο του «ερμηνευτικού κύκλου» (όλο-μέρη-όλο), σε τρία στάδια, το *προαναγνωστικό*, το *αναγνωστικό* και το *μετααναγνωστικό* στάδιο ανάγνωσης. Το κυκλικό αυτό σχήμα επιτρέπει τη διαρκή συνομιλία και επαναπροσέγγιση των μερών της πλοκής, την εμβάθυνση στα θέματα, τις ιδέες, τους χαρακτήρες και τις ενέργειές τους και την ενίσχυση της κατανόησης μέσα από επαναληπτικές συνδέσεις μεταξύ βασικών σημείων του κειμένου. Μέσω αυτής της διαδικασίας, δίνεται η δυνατότητα να συνδεθεί το λογοτεχνικό έργο με τις εμπειρίες των μαθητών/-τριών, ενθαρρύνεται η ενεργή και αυτόνομη συμμετοχή τους και καλλιεργείται θετικό κλίμα με στόχο τη διαρκή εμπλοκή τους μέσω της συνεχούς αλληλεπίδρασης.

Η τριμερής διάκριση σε στάδια/φάσεις της ανάγνωσης (πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την ανάγνωση) εφαρμόζεται στη μακροδομή αλλά και στη μικροδομή της αναγνωστικής εμπειρίας, δηλαδή τόσο στον συνολικό χρόνο επεξεργασίας του κειμένου, όσο και στον κατατετημημένο χρόνο, δηλαδή στις δύο διδακτικές ώρες που διατίθενται εβδομαδιαίως για το αυτοτελές λογοτεχνικό έργο.

Το *προαναγνωστικό* στάδιο αποτελεί τη γνωστική και συναισθηματική «γέφυρα» ανάμεσα στον κόσμο των μαθητών/-τριών και στον κόσμο του λογοτεχνικού έργου. Η σύνδεση αυτών

των κόσμων μπορεί να επιτευχθεί με δραστηριότητες που εμπλέκουν συναισθηματικά/βιωματικά τους μαθητές και τις μαθήτριες, ενεργοποιούν τα προϋπάρχοντα γνωστικά τους σχήματα και καλλιεργούν τις αναγνωστικές τους προσδοκίες. Στο στάδιο αυτό, μπορεί να τους ζητηθεί να δημιουργήσουν ένα ιστολόγιο (blog) για τον χρονοπρογραμματισμό της ανάγνωσης/της ακρόασης και την τήρηση ημερολογίου. Στο ημερολόγιο μπορούν να σημειώνουν τις φάσεις της ανάγνωσης, τα τμήματα που θα αναγνωστούν στο σχολείο και στο σπίτι, αλλά και πληροφορίες σε σχέση με όλη την αναγνωστική πορεία. Κατά την ασύγχρονη φάση ανάγνωσης, μπορούν επίσης να αναρτούν στο ιστολόγιο σχόλια ή ερωτήματα σχετικά με την αναγνωσθείσα ενότητα ή υποθέσεις για την ενότητα που θα ακολουθήσει.

Κατά το *αναγνωστικό στάδιο*, μπορούν να εφαρμοστούν τεχνικές, όπως η διακοπτόμενη ανάγνωση σε επιλεγμένα σημεία του κειμένου που είτε αφήνουν αφηγηματικά κενά είτε προκαλούν ανατροπές στις προσδοκίες/προβλέψεις και στα ήδη υπάρχοντα γνωστικά σχήματα που έχουν οι μαθητές/-τριες. Έτσι, δημιουργείται σασπένς για τη συνέχεια της πλοκής και διατηρείται ενεργή η αναγνωστική διαδικασία. Η ανάγνωση μπορεί να συνεχίζεται ανά διαστήματα και στο σπίτι, έτσι ώστε οι μαθητές/-τριες να απολαμβάνουν τη διαδικασία και στον προσωπικό τους χώρο και χρόνο. Σε κάθε περίπτωση, μπορούν να αξιοποιήσουν την ψηφιακή εφαρμογή eVivlio, μέσω της οποίας μπορούν να ακούσουν τις προφορικές αφηγήσεις των λογοτεχνικών βιβλίων από καταξιωμένους/-ες ηθοποιούς. Με το τέλος της κάθε αναγνωστικής ενότητας, μπορούν να εφαρμοστούν τεχνικές παρακολούθησης της πλοκής, δηλαδή καθοδηγητικές δραστηριότητες με οργανωτές της πλοκής, ώστε να διευκολύνονται οι μαθητές/-τριες στην κατανόηση και στην ερμηνευτική προσέγγιση του κειμένου. Παράλληλα, μπορούν να αξιοποιηθούν και τεχνικές δημιουργικής ανάγνωσης, όπως η τεχνική της υπογράμμισης λέξεων ή φράσεων-κλειδιών και η τήρηση σημειώσεων, ώστε οι μαθητές/-τριες να συγκρατούν στη μνήμη τους τα σημεία στα οποία θα επανέλθουν για σχολιασμό μετά την ανάγνωση. Ακόμη, η δημιουργία διαγραμματών πλοκής, εννοιολογικών χαρτών ή χρονογραμμών των χαρακτήρων μπορεί να συμβάλει στην οπτικοποίηση των πληροφοριών του κειμένου και βοηθάει στο να γίνονται πιο εύληπτες στην επεξεργασία τους από τους/τις μαθητές/-τριες.

Τέλος, κατά το *μεταναγνωστικό στάδιο*, οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να εμπλακούν σε δημιουργικές δραστηριότητες αναστοχασμού και ανασκόπησης του κειμένου, μέσω των οποίων μπορούν να αναδείξουν τη συνολική κατανόηση του έργου και να συνδιαλεχθούν με αυτό, δίνοντας τη δική τους προσωπική οπτική και κριτική προσέγγιση.

Ενδεικτικές δραστηριότητες

A. Στάδιο πριν την ανάγνωση

Στο στάδιο *πριν την ανάγνωση*, ο/η εκπαιδευτικός φροντίζει να καλλιεργήσει το κατάλληλο κλίμα, ώστε οι μαθητές/-τριες να αποκτήσουν ενδιαφέρον να εμπλακούν στη διαδικασία ανάγνωσης. Για τον σκοπό αυτό, επιλέγονται δραστηριότητες οι οποίες ενεργοποιούν τις προσωπικές εμπειρίες, τις προϋπάρχουσες γνώσεις και τις αναγνωστικές προσδοκίες των μαθητών/-τριών. Ενδεικτικά προτείνονται οι παρακάτω δραστηριότητες.

- *Καταιγισμός ιδεών:* Οι μαθητές/-τριες αναφέρουν λέξεις ή φράσεις που συνειρμικά σκέφτονται όταν ακούν τον τίτλο του έργου. Οι λέξεις/φράσεις καταγράφονται στον

διαδραστικό πίνακα και αποθηκεύονται, ώστε να είναι προσβάσιμες και αξιοποιήσιμες σε διαφορετικές φάσεις της αναγνωστικής εμπειρίας για συγκρίσεις και συζητήσεις. Εναλλακτικά, συζητούν για το εξώφυλλο του βιβλίου και αναφέρουν τους συνειρμούς, τα συναισθήματα και τις προσδοκίες τους με βάση την εικόνα του.

- *Χρονογραμμή*: Οι μαθητές/-τριες αναζητούν πληροφορίες σε έντυπες και ψηφιακές πηγές για τον/τη συγγραφέα και δημιουργούν μια χρονογραμμή με τα κύρια ιστορικά γεγονότα της εποχής κατά την οποία γράφτηκε το έργο ή με τα σημαντικά σημεία/ενδιαφέροντα της ζωής του/της.
- *Post-it*: Ζητάμε από τους/τις μαθητές/-τριες να προβλέψουν την πλοκή ή το θέμα του έργου με βάση τον τίτλο, να σημειώσουν 5 λέξεις-κλειδιά σε ένα χαρτί post-it και να το κολλήσουν στην εισαγωγική σελίδα. Έπειτα, ανακοινώνουν τις λέξεις-κλειδιά στην ολομέλεια και ομαδοποιούν τις προβλέψεις τους με βάση θεματικά ή άλλη κριτήρια.
- *Εννοιολογικός χάρτης*: Οι μαθητές/-τριες δημιουργούν έναν εννοιολογικό χάρτη στον (διαδραστικό) πίνακα με κεντρικό θέμα τον τίτλο ή τον/τη συγγραφέα.
- *Παρουσιάσεις λογοτεχνών*: Οι μαθητές/-τριες συνεργάζονται και συνθέτουν παρουσιάσεις με βάση σύντομα βίντεο, εικόνες ή άρθρα που σχετίζονται με την εποχή, το κοινωνικό πλαίσιο ή τον/τη συγγραφέα. Εναλλακτικά, μπορούν να συνθέσουν ένα σύντομο βιογραφικό ντοκιμαντέρ για τον/τη συγγραφέα ή για την εποχή στην οποία διαδραματίζεται το έργο, χρησιμοποιώντας ηλεκτρονικές εφαρμογές δημιουργίας βίντεο.
- *Σύγκριση εποχών*: Αφού αναδειχτεί μέσα από εργασίες και παρουσιάσεις το ιστορικό, κοινωνικό, πολιτισμικό και πολιτικό πλαίσιο της εποχής συγγραφής του βιβλίου, συζητάμε για τις πιθανές ομοιότητες και διαφορές με το σήμερα και διατυπώνουμε υποθέσεις/προβλέψεις για τους χαρακτήρες της ιστορίας.
- *Υποθετικά σενάρια*: Ζητάμε από τους/τις μαθητές/-τριες να παρουσιάσουν ένα σύντομο σενάριο με τις προβλέψεις τους για το βασικό θέμα γύρω από το οποίο θα εξελιχθεί η πλοκή και στη συνέχεια, να συνθέσουν σκηνοθετικές οδηγίες βασισμένες σε αυτό. Εναλλακτικά, μπορούν να δημιουργήσουν ένα κολάζ, μια αφίσα ή ένα βίντεο με βάση τον τίτλο του έργου ή να φανταστούν την κινηματογραφική του μεταφορά και να προτείνουν μουσική επένδυση.
- *Συνέντευξη με τον/τη συγγραφέα*: Ζητάμε από τους/τις μαθητές/-τριες να διοργανώσουν μια φανταστική συνέντευξη με τον/τη συγγραφέα, με ερωτήσεις που αφορούν τη ζωή και το έργο του/της.
- *Χρονοδιάγραμμα ανάγνωσης*: Προκειμένου να αναπτύξουν τις οργανωτικές τους δεξιότητες, οι μαθητές/-τριες ξεφυλλίζουν γρήγορα το βιβλίο, καταρτίζουν ένα σχέδιο ανάγνωσης του κειμένου και δημιουργούν ένα συνεργατικό έγγραφο/ ιστολόγιο, στο οποίο θα το αναρτήσουν.

B. Στάδιο κατά την ανάγνωση

Το στάδιο *κατά την ανάγνωση* στοχεύει στην καλλιέργεια της αλληλεπίδρασης των μαθητών/-τριών με το κείμενο μέσω της ανάλυσης χαρακτήρων, της πλοκής και των επιμέρους θεμάτων που θα αναδειχθούν από τους/τις ίδιους/ίδιες καθώς προωθείται η ανάγνωση. Ενδεικτικά προτείνονται οι παρακάτω δραστηριότητες.

- *Ημερολόγιο:* Οι μαθητές/-τριες καταγράφουν στο προσωπικό τους ημερολόγιο τις σκέψεις, τα συναισθήματα και τα ερωτήματά τους καθώς προωθείται η ανάγνωση. Έτσι αποκτούν μια βιωματική σχέση με το κείμενο.
- *Έκφραση συναισθημάτων:* Οι μαθητές/-τριες εκφράζουν σε ένα περιγραφικό κείμενο τα συναισθήματά τους για μια συγκεκριμένη σκηνή της πλοκής ή για τον τρόπο που αντιδρά ένας από τους χαρακτήρες.
- *Δραματοποίηση:* Οι μαθητές/-τριες δραματοποιούν σημαντικές σκηνές, δίνοντας έμφαση στη γλώσσα του έργου και τα συναισθήματα των χαρακτήρων.
- *Παρουσιάσεις χαρακτήρων:* Οι μαθητές/-τριες κάνουν συγκριτική παρουσίαση δύο χαρακτήρων με τη χρήση του προγράμματος PowerPoint.
- *Συνέντευξη χαρακτήρων:* Οι μαθητές/-τριες υποδύονται τους χαρακτήρες και απαντούν σε ερωτήσεις των συμμαθητών/-τριών τους.
- *Χάρτες και χρονογραμμές:* Οι μαθητές/-τριες δημιουργούν έναν χάρτη που απεικονίζει τις σχέσεις και τις αλληλεπιδράσεις ανάμεσα στους χαρακτήρες ή μια χρονογραμμή που αποτυπώνει την εξέλιξη του χαρακτήρα, χρησιμοποιώντας ψηφιακές εφαρμογές.
- *Ημερολόγια χαρακτήρων:* Οι μαθητές/-τριες γράφουν σκέψεις σε ημερολόγιο μέσω της οπτικής γωνίας ενός χαρακτήρα, αναλύοντας τα συναισθήματα και τις σκέψεις του/της.
- *Ανάλυση συμβολισμών:* Οι μαθητές/-τριες εντοπίζουν συμβολισμούς για τους χαρακτήρες και τους σχολιάζουν. Εναλλακτικά, οπτικοποιούν τους συμβολισμούς αναπαριστώντας τους σε μια εικαστική παρουσίαση.
- *Επεξεργασία επιμέρους θεμάτων:* Οι μαθητές/-τριες αναλαμβάνουν να γράψουν ένα δοκίμιο κοινωνιολογικού περιεχομένου για κάποιο από τα θέματα που πραγματεύεται το λογοτεχνικό έργο.
- *Αγώνες λόγου:* Οι μαθητές/-τριες οργανώνονται σε ομάδες και αναλαμβάνουν να αναδείξουν αντικρουόμενα ζητήματα που ανέκυψαν κατά την αναγνωστική εμπειρία.
- *Αλλαγή οπτικής γωνίας/εστίασης:* Οι μαθητές/-τριες ξαναγράφουν μια σκηνή από την οπτική ενός δευτερεύοντος χαρακτήρα.
- *Αναδιάταξη γεγονότων:* Οι μαθητές/-τριες αναδιατάσσουν τη σειρά των γεγονότων για να εξετάσουν πώς θα άλλαζε η πλοκή.
- *Χωρίς ήχο:* Παρακολουθούμε απόσπασμα του βιβλίου από την κινηματογραφική του μεταφορά χωρίς ήχο. Οι μαθητές/-τριες αφηγούνται προφορικά ή γράφουν τι μπορεί να συμβαίνει και ερμηνεύουν τις χειρονομίες και τις κινήσεις των χαρακτήρων.
- *Δραματικοί μονόλογοι:* Οι μαθητές/-τριες δημιουργούν μονόλογους για τους αγαπημένους τους χαρακτήρες με βάση το σημείο στο οποίο βρίσκονται στην ανάγνωση. Αναδεικνύουν τα συναισθήματα, τα διλήμματα, τους φόβους τους.
- *Στη θέση των άλλων:* Οι μαθητές/-τριες αναλύουν τις επιλογές των χαρακτήρων και τις κοινωνικές και ηθικές επιπτώσεις τους, ενώ παράλληλα εκφράζουν τι θα έκαναν εκείνοι/-ες στη θέση τους.

Γ. Στάδιο μετά την ανάγνωση

Το τρίτο και τελευταίο στάδιο μετά την ανάγνωση στοχεύει στη συνολική θεώρηση, τον αναστοχασμό, την κριτική προσέγγιση αλλά και την ανάδειξη της ιδιαίτερης προσωπικής σχέσης των μαθητών/-τριών με το κείμενο. Ενδεικτικά προτείνονται οι παρακάτω δραστηριότητες.

- *Διάγραμμα Venn*: Οι μαθητές/-τριες συμπληρώνουν ένα διάγραμμα Venn. Με βάση τη συνολική τους πλέον εικόνα για το έργο, τοποθετούν τις διαφορές δύο χαρακτήρων αριστερά και δεξιά και τις ομοιότητές τους στο κέντρο.
- *Παιχνίδι ρόλων*: Οι μαθητές/-τριες αναλαμβάνουν συγκεκριμένους ρόλους (π.χ., τον ρόλο του/της συγγραφέα, του αναγνώστη/της αναγνώστριας, του/της κριτικού βιβλίων) και παρουσιάζουν το έργο από τη δική τους οπτική γωνία.
- *Στρογγυλή τράπεζα*: Οι ίδιοι οι μαθητές/οι ίδιες οι μαθήτριες οργανώνουν μια στρογγυλή τράπεζα για το λογοτεχνικό έργο, σχεδιάζουν τη σειρά των τοποθετήσεων, καθορίζουν τις θεματικές κλπ.
- *Αγώνες αυθόρμητου λόγου*: Οι μαθητές/-τριες οργανώνουν αγώνες αυθόρμητου λόγου για το λογοτεχνικό έργο συνολικά με θέματα που αναπτύσσουν τη δημιουργική/κριτική σκέψη, όπως: «Υπήρξε κάποια στιγμή κατά την οποία κάποιος από τους χαρακτήρες σας έκανε να αλλάξετε γνώμη για αυτόν;»
- *Επιστολές προς πάσα κατεύθυνση*: Οι μαθητές/-τριες γράφουν μια επιστολή προς τον/τη συγγραφέα, στην οποία αναφέρουν τα σημεία του έργου που τους/τις έκαναν να αναθεωρήσουν αξίες και απόψεις σχετικά με τις ανθρώπινες σχέσεις. Εναλλακτικά, ανά ζεύγη γράφουν επιστολές που θα αντάλασσαν οι χαρακτήρες μεταξύ τους.
- *Κριτική ανασκόπηση*: Οι μαθητές/-τριες γράφουν μια βιβλιοκριτική, στην οποία αναλύουν θετικά και αρνητικά στοιχεία του έργου.
- *Συμβολισμοί και θέματα*: Οι μαθητές/-τριες εντοπίζουν και αναλύουν τους συμβολισμούς ή τα βασικά θέματα του έργου, συνδέοντάς τα με τη δική τους ζωή ή με άλλα έργα.
- *Εναλλακτικό τέλος*: Οι μαθητές/-τριες γράφουν ένα διαφορετικό τέλος της ιστορίας, αναλύοντας πώς η συγκεκριμένη επιλογή τους θα επηρέαζε την πλοκή και τη σκιαγράφιση των χαρακτήρων.
- *Σκηνοθετικές οδηγίες*: Οι μαθητές/-τριες μετασχηματίζουν το λογοτεχνικό έργο δημιουργώντας σκηνοθετικές οδηγίες για την κινηματογραφική μεταφορά του έργου, μετατρέποντας τα αφηγηματικά μέρη του κειμένου σε διαλογικά ή αλλάζοντας τις ταυτότητες των χαρακτήρων ως προς βασικά χαρακτηριστικά τους, λ.χ. φύλο, κοινωνική τάξη, οικονομικό status, ηθικές αξίες κ.ά.
- *Προσθήκη μιας νέας σκηνής, επέκταση ή διαφοροποίηση της πλοκής*: Οι μαθητές/-τριες δημιουργούν μια νέα σκηνή ή ένα ολόκληρο κεφάλαιο που θα μπορούσε να προστεθεί στο έργο, βασισμένο στην υπάρχουσα πλοκή και τα υπάρχοντα θέματα. Εναλλακτικά, αφαιρούν ή επεκτείνουν μία από τις υπάρχουσες σκηνές δίνοντας διαφορετική εξέλιξη στην πλοκή και προσεγγίζουν κριτικά τις αλλαγές.
- *Αγώνες αντιλογίας*: Οι μαθητές/-τριες οργανώνουν έναν αγώνα αντιλογίας σχετικά με κάποιο από τα βασικά θέματα του έργου, στον οποίο η μία ομάδα παρουσιάζει το θέμα όπως παρουσιάζεται την εποχή που διαδραματίζεται η ιστορία και η άλλη ομάδα όπως παρουσιάζεται στη σύγχρονη εποχή. Η ίδια σύγκριση μπορεί να υλοποιηθεί και με τη δημιουργία παρουσίασης σε PowerPoint.
- *Μουσική επένδυση*: Οι μαθητές/-τριες επιλέγουν ή δημιουργούν μουσική που ταιριάζει με τη διάθεση ή τα γεγονότα του έργου.
- *Αισθητηριακές περιγραφές*: Οι μαθητές/-τριες περιγράφουν σκηνές ή τοποθεσίες με βάση τις αισθήσεις (όραση, ακοή, αφή, οσμή, γεύση).

- *Ψηφιακή αφήγηση:* Οι μαθητές/-τριες δημιουργούν ένα ψηφιακό σενάριο ή μια ψηφιακή αφήγηση βασισμένο/-η στο έργο. Εναλλακτικά, χρησιμοποιούν εργαλεία όπως Padlet, Prezi ή PowerPoint για να δημιουργήσουν πολυμεσικές παρουσιάσεις για το έργο όπως βίντεο ή τρέιλερ.
- *Διαθεματική δραστηριότητα:* Οι μαθητές/-τριες ερευνούν πώς το έργο αντικατοπτρίζει την ιστορική ή πολιτισμική εποχή του, ανατρέχοντας σε πηγές ιστορικού ή κοινωνιολογικού περιεχομένου. Για παράδειγμα, στο πλαίσιο της ανάγνωσης του βιβλίου «Περηφάνια και Προκατάληψη» διερευνούν τη θέση της γυναίκας, την κοινωνική κινητικότητα και τις ταξικές διακρίσεις και στο πλαίσιο μαθημάτων όπως η Ιστορία και η Πολιτική Παιδεία, αναζητούν σημαντικές γυναίκες επιστήμονες σε μαθήματα όπως τα Μαθηματικά και οι Φυσικές Επιστήμες κ.ά.
- *Διακειμενική δραστηριότητα:* Οι μαθητές/-τριες συγκρίνουν το έργο με άλλα λογοτεχνικά έργα ή ταινίες που έχουν παρόμοια θέματα ή δομή, εντοπίζοντας ομοιότητες και διαφορές.

Ενδεικτική διδακτική προσέγγιση αυτοτελούς λογοτεχνικού έργου για το Λύκειο «Περηφάνια και προκατάληψη», Τζέιν Όστιν, Α΄ Λυκείου

Το έργο πραγματεύεται θεματικές ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες για τους/τις εφήβους, όπως η λογική και το συναίσθημα, οι διακρίσεις και τα στερεότυπα, ο έρωτας, η αγάπη και ο γάμος, άτομο vs. κοινωνία κ.ά. Παράλληλα, έχει διαχρονική λογοτεχνική αξία, ενώ είναι συμβατό και με τις θεματικές περιοχές για την επιλογή λογοτεχνικών κειμένων, όπως ορίζονται στο ΠΣ.

Οι γενικοί στόχοι/Τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα που θέτει η παρούσα διδακτική πρόταση είναι οι μαθητές/-τριες να:

- καλλιεργήσουν την αναγνωστική απόλαυση.
- καταστούν επαρκείς και κριτικοί αναγνώστες/-τριες του λογοτεχνικού έργου.
- εξελιχθούν σε συν-δημιουργούς των νοημάτων του έργου, αξιοποιώντας τη δημιουργική και κριτική τους σκέψη.
- αποκτήσουν θετική και προσωπική σχέση με τη λογοτεχνία διαμορφώνοντας τις δικές τους αναγνωστικές προτιμήσεις.
- μετασχηματίσουν τη σχολική τάξη σε λέσχη αναγνωστών/-τριών.

Οι ειδικοί στόχοι/Τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα της παρούσας διδακτικής πρότασης είναι οι μαθητές/-τριες να:

- κατανοήσουν το έργο ως ενιαίο αφηγηματικό και αισθητικό σύνολο καθώς και τη σχέση όλου-μέρους αυτού.
- προσδιορίσουν τα βασικά στοιχεία της πλοκής, των χαρακτήρων και των σχέσεών τους.
- αντιληφθούν τον ιστορικοκοινωνικό και πολιτισμικό ορίζοντα της Αγγλίας των αρχών του 19ου αιώνα (κοινωνικές τάξεις, γάμος, φύλο, οικονομία).
- ερμηνεύσουν βασικούς θεματικούς άξονες του έργου (προκατάληψη, κοινωνικές συμβάσεις, αυτογνωσία, ηθική εξέλιξη).
- αναγνωρίσουν αφηγηματικές τεχνικές και εκφραστικά μέσα
- καλλιεργήσουν γλωσσικές δεξιότητες με την άσκηση στον γραπτό και προφορικό λόγο.

- αναπτύξουν δεξιότητες εκφραστικής ανάγνωσης, ενεργητικής ακρόασης, δημιουργικής γραφής (π.χ. μετασχηματισμός κειμένου) καθώς και αναστοχαστικές δεξιότητες.
- συγκρίνουν χαρακτήρες, στάσεις και αξίες αναπτύσσοντας την κριτική τους σκέψη.
- συνδέσουν το λογοτεχνικό έργο με σύγχρονες εμπειρίες και ζητήματα.
- συνεργαστούν σε ομαδικές δραστηριότητες.
- ενισχύσουν την ενσυναίσθηση μέσα από την κατανόηση των χαρακτήρων και των κοινωνικών περιορισμών τους.
- προβληματιστούν σχετικά με τα στερεότυπα, τις προκαταλήψεις και τις κοινωνικές νόρμες.
- καλλιεργήσουν την αυτογνωσία τους και να επανεξετάσουν κριτικά τις προσωπικές τους θέσεις.

Η προσέγγιση του κειμένου στηρίζεται στην ερμηνευτική-κειμενοκεντρική μέθοδο, η οποία συνδέεται με την αναγνωστική ανταπόκριση και πρόσληψή του από τους/τις μαθητές/-τριες και ακολουθεί το κυκλικό σχήμα «όλο-μέρη-όλο». Ο ρόλος του/της εκπαιδευτικού παραμένει υποστηρικτικός και καθοδηγητικός καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας.

Γενικότερα, η συνολική οργάνωση της αναγνωστικής εμπειρίας σε σχέση με τον χρονοπρογραμματισμό, την επιλογή των κεφαλαίων για ανάγνωση στο σπίτι ή για μια πιο συνοπτική παρουσίασή τους από τον ίδιο/την ίδια ή από τους μαθητές/τις μαθήτριες, την επιλογή των δραστηριοτήτων και τους τρόπους συνολικής θεώρησης του βιβλίου είναι στην κρίση κάθε εκπαιδευτικού.

Στάδια της αναγνωστικής εμπειρίας

Εισαγωγικό στάδιο

Πριν ξεκινήσει η αναγνωστική εμπειρία, πραγματοποιούνται δραστηριότητες με την καθοδήγηση του/της εκπαιδευτικού, που αποκαλύπτουν τις δεξιότητες, τις προσδοκίες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών/-τριών ως προς τη λογοτεχνία γενικά.

Ενδεικτικές δραστηριότητες

- *Χάρτης λογοτεχνικών ενδιαφερόντων:* Κάθε μαθητής/-τρια δημιουργεί έναν χάρτη με εικονογραφήσεις, τίτλους βιβλίων, συγγραφείς και θέματα που τον/την ενδιαφέρουν, χρησιμοποιώντας χαρτόνια, μαρκαδόρους ή ψηφιακές εφαρμογές.
- *Αγαπημένα αναγνώσματα:* Οι μαθητές/-τριες επιλέγουν το αγαπημένο τους λογοτεχνικό έργο και το παρουσιάζουν με δημιουργικό τρόπο ως διαφήμιση ή ως ανάρτηση στα κοινωνικά δίκτυα.
- *Ζάρι λογοτεχνικής έμπνευσης:* Ο/Η εκπαιδευτικός κατασκευάζει ένα χάρτινο ζάρι και γράφει στις πλευρές του ερωτήσεις, όπως «ποιο λογοτεχνικό έργο σου θυμίζει την παιδική σου ηλικία;», «αν ήσουν χαρακτήρας από ένα βιβλίο, ποιος θα ήσουν;», «ποια σκηνή από ένα λογοτεχνικό έργο θα ήθελες να ζήσεις;». Οι μαθητές/-τριες ρίχνουν το ζάρι και απαντούν στην ερώτηση που θα τους τύχει.
- *Λίστα λογοτεχνικών προτιμήσεων-Ψηφοφορία:* Ο/Η εκπαιδευτικός διαβάζει διαφορετικές προτάσεις, π.χ. προτιμώ τα κοινωνικά μυθιστορήματα, μου αρέσει η ποίηση, μου αρέσουν οι αστυνομικές ιστορίες. Οι μαθητές/-τριες σηκώνουν το χέρι αν

συμφωνούν. Οι προτιμήσεις καταγράφονται στον πίνακα, ώστε να αναδειχτούν οι πιο δημοφιλείς.

- *Αλυσίδα λογοτεχνικών προτιμήσεων:* Οι μαθητές/-τριες γράφουν σε ένα χαρτί το αγαπημένο τους λογοτεχνικό είδος, έναν/μία αγαπημένο/-η συγγραφέα και ένα έργο που τους έκανε εντύπωση. Στη συνέχεια κολλούν τα χαρτιά σε ένα μεγάλο χαρτί και σχηματίζουν μια «αλυσίδα λογοτεχνικών προτιμήσεων».
- *Συννεφόμελο λογοτεχνικής εξερεύνησης:* Οι μαθητές/-τριες δημιουργούν ένα σύννεφο λέξεων με θεματολογίες, λογοτεχνικά μοτίβα και χαρακτήρες που θα ήθελαν να εξετάσουν μέσα από ένα λογοτεχνικό έργο.
- *Πώς θα ήθελα να διαβάζω λογοτεχνία στο σχολείο:* Οι μαθητές/-τριες προτείνουν τρόπους με τους οποίους το μάθημα της λογοτεχνίας θα μπορούσε να γίνει πιο ενδιαφέρον για εκείνους/-ες.
- *Λογοτεχνικό Speed Dating:* Οι μαθητές/-τριες παρουσιάζουν στους συμμαθητές και στις συμμαθήτριές τους ένα αγαπημένο βιβλίο, συγγραφέα ή λογοτεχνικό είδος μέσα σε 1-2 λεπτά. Μετά από κάθε παρουσίαση αλλάζουν συνομιλητή/ συνομιλήτρια, όπως στο παιχνίδι του speed dating.
- *Με τη μέθοδο του Stanislavsky:* Οι μαθητές/-τριες διαλέγουν ένα αγαπημένο τους απόσπασμα από ένα λογοτεχνικό έργο και το διαβάζουν με διαφορετικούς τόνους και εκφράσεις, σύμφωνα με τη μέθοδο που χρησιμοποιούσε ο σκηνοθέτης Stanislavsky (π.χ. με ενθουσιασμό, θυμό κ.ά.)

Α΄ στάδιο: Πριν την ανάγνωση

Στο στάδιο *πριν την ανάγνωση*, ο/η εκπαιδευτικός φροντίζει να καλλιεργήσει ευχάριστο κλίμα στην τάξη και με την κατάλληλη καθοδήγηση, να ενεργοποιήσει τους/τις μαθητές/μαθήτριες να αποκτήσουν ενδιαφέρον και να εμπλακούν στη διαδικασία ανάγνωσης του λογοτεχνικού βιβλίου που έχουν επιλέξει.

Ενδεικτικές δραστηριότητες

- *Στιγμιότυπα από τον τίτλο:* Οι μαθητές/-τριες καταγράφουν στον διαδραστικό πίνακα σύντομες φράσεις που αντικατοπτρίζουν τις πρώτες σκέψεις τους ή συνειρμούς που τους προκαλεί ο τίτλος «Περηφάνια και Προκατάληψη». Στη συνέχεια, μετατρέπουν τις φράσεις σε σύντομα ποιήματα, σκίτσα ή ακόμα και *tweets* που εκφράζουν δημιουργικά τις ιδέες τους.
- *Προκαταλήψεις και στερεότυπα:* Οι μαθητές/-τριες χωρίζονται σε ομάδες. Δίνουμε στην κάθε ομάδα καρτέλες στις οποίες αναγράφονται στερεότυπα ή προκαταλήψεις για διάφορα θέματα π.χ. «οι πλούσιοι/-ες είναι αλαζόνες και σκληροί άνθρωποι», «ο γάμος είναι μόνο μια νομική πράξη για την οικονομική εξασφάλιση της γυναίκας». Οι μαθητές/-τριες καλούνται να κάνουν προβλέψεις σχετικά με τους χαρακτήρες της ιστορίας και τις πιθανές αντιστοιχίσεις τους με τους στερεοτυπικούς χαρακτηρισμούς.
- *Γράμμα από το παρελθόν:* Οι μαθητές/-τριες «λαμβάνουν» ένα γράμμα από έναν φανταστικό χαρακτήρα της εποχής του βιβλίου (αρχές του 19^{ου} αιώνα), στο οποίο περιγράφει τη ζωή του, τα ήθη της κοινωνίας, τη θέση της γυναίκας, την αξία του γάμου ή κάποιο άλλο ζήτημα. Καλούνται να απαντήσουν στο γράμμα από τη σκοπιά ενός σύγχρονου ατόμου, συγκρίνοντας τις δύο εποχές.

- *Πρόσκληση σε χορό:* Οι μαθητές/-τριες αναζητούν τη μουσική της εποχής και τους χορούς που χόρευαν στις χοροεσπερίδες και δοκιμάζουν να χορέψουν. Συζητούν για το πώς ο χορός λειτουργούσε εκείνη την εποχή ως μέσο κοινωνικής συναναστροφής και προβαίνουν σε συγκρίσεις με τη σημερινή εποχή ως προς τον τρόπο ψυχαγωγίας των ανθρώπων.
- *Ημέρα Regency-Ρόλοι και καθημερινή ζωή:* Δίνουμε στους/στις μαθητές/-τριες καρτέλες με την περιγραφή κοινωνικών ρόλων (π.χ. κυρίες της αριστοκρατικής Αγγλίας στις αρχές του 19^{ου} αιώνα, κοπέλες της κατώτερης κοινωνικής τάξης, υπηρέτες/-τριες, στρατιωτικοί κ.ά.). Σε άλλες καρτέλες παρουσιάζουμε τις ενδυμασίες, τα γυναικεία αξεσουάρ ή τα χρηστικά αντικείμενα της αγγλικής κοινωνίας της εποχής (π.χ. σερβίτσιο τσαγιού, μουσικό όργανο, λαβομάνο, άμαξες, εξοπλισμός αλόγου). Οι μαθητές/-τριες αναλαμβάνουν έναν ρόλο, κάνουν την αντιστοίχιση ανάμεσα στην καρτέλα με την περιγραφή ρόλου και στην καρτέλα με την ενδυμασία ή τα χρηστικά αντικείμενα και περιγράφουν τη ζωή τους σαν να ζούσαν εκείνη την εποχή, ενώ απαντούν και σε ερωτήσεις των άλλων ομάδων.
- *Δημιουργία εξωφύλλου:* Ζητάμε από τους/τις μαθητές/-τριες να φανταστούν και να δημιουργήσουν ένα διαφορετικό εξώφυλλο βασισμένο μόνο στον τίτλο «Περηφάνια και προκατάληψη». Στη συνέχεια παρουσιάζουν τις σκέψεις τους σχετικά με το πώς φαντάζονται την πλοκή της ιστορίας με βάση τον τίτλο.
- *Ο «καμβάς» της κοινωνίας της Τζέιν Όστιν:* Διανέμουμε στους/στις μαθητές/-τριες υλικό, όπως εικόνες ή αποσπάσματα από άλλα λογοτεχνικά έργα της ίδιας εποχής ή και της ίδιας της συγγραφέα που απεικονίζουν τη γεωργιανή Αγγλία. Οι μαθητές/-τριες χρησιμοποιούν το υλικό για να δημιουργήσουν έναν «ζωντανό καμβά» (poster ή ψηφιακό mood board) που απεικονίζει πώς οι κοινωνικοί ρόλοι, ο ρόλος της γυναίκας, η κοινωνική τάξη και ο γάμος διαμορφώνουν τις ζωές των χαρακτήρων στο έργο. Παρουσιάζουν τις επιλογές τους και εξηγούν πώς οι παράγοντες αυτοί επηρεάζουν τις σχέσεις των χαρακτήρων.
- *Ταξίδι της Τζέιν Όστιν στη σύγχρονη εποχή:* Ζητάμε από τους/τις μαθητές/-τριες να σκεφτούν μια φανταστική συζήτηση με τη Τζέιν Όστιν και να φτιάξουν ένα συννεφώλεξο με λέξεις/έννοιες από τα κοινωνικά, πολιτικά ή πολιτισμικά θέματα της σύγχρονης εποχής που θα την ενδιέφεραν και θα αποτελούσαν έμπνευση στη συγγραφή της.
- *Σκέψεις στο ημερολόγιο:* Οι μαθητές/-τριες καταγράφουν σε ένα προσωπικό ημερολόγιο ή σε ένα κολάζ στιγμές της ζωής τους, στις οποίες χρειάστηκε να αντιμετωπίσουν μια κατάσταση που είχε σχέση με τις έννοιες «περηφάνια» ή «προκατάληψη». Στη συνέχεια, σε ομαδική συζήτηση περιγράφουν τις σκέψεις τους σχετικά με τις προσδοκίες τους από το έργο και τι περιμένουν να βιώσουν και να αισθανθούν από αυτήν την αναγνωστική εμπειρία.
- *Προβολή του trailer της ταινίας:* Προβάλλουμε στην τάξη το trailer της ταινίας και στη συνέχεια οργανώνουμε συζήτηση σχετικά με τις εντυπώσεις και τα συναισθήματα που δημιουργήθηκαν στους/στις μαθητές/-τριες. Τους/τις ρωτάμε τι περιμένουν από την Ελίζαμπεθ Μπένετ, τον κύριο Ντάρσι και τους άλλους χαρακτήρες με βάση τις διαθέσιμες πληροφορίες και πώς φαντάζονται την εξέλιξη της σχέσης τους.

Β' στάδιο: Κατά την ανάγνωση

Η ανάγνωση του λογοτεχνικού έργου μπορεί να χωριστεί ενδεικτικά στις παρακάτω 6 ενότητες. Συγκεκριμένα:

1^η ενότητα: κεφάλαια 1-10

- Η οικογένεια Μπένετ.
- Συνάντηση και πρώτες εντυπώσεις του κυρίου Ντάρσι και της Ελίζαμπεθ.
- Η επίσκεψη του κυρίου Μπίνγκλεϊ στο Νέδερφιλντ.

2^η ενότητα: κεφάλαια 11-20

- Η ανάπτυξη της σχέσης της Ελίζαμπεθ και του Ντάρσι.
- Η πρόταση γάμου του κυρίου Κόλινς προς την Ελίζαμπεθ.

3^η ενότητα: κεφάλαια 21-30

- Η Ελίζαμπεθ επισκέπτεται το Ρόζινγκς Παρκ.
- Η πρώτη εξομολόγηση αγάπης του κυρίου Ντάρσι στην Ελίζαμπεθ και η απόρριψή της από εκείνη.

4^η ενότητα: κεφάλαια 31-40

- Ο κύριος Ντάρσι γράφει την εξομολογητική του επιστολή προς την Ελίζαμπεθ.
- Η Ελίζαμπεθ αναθεωρεί την άποψή της για τον κύριο Ντάρσι.
- Η Ελίζαμπεθ φεύγει για το Πέμπερλι.

5^η ενότητα: κεφάλαια 41-50

- Η αποκάλυψη της σχέσης του κυρίου Γουίκαμ με τη Λίντια.
- Η παρέμβαση του κυρίου Ντάρσι για να σώσει τη φήμη της οικογένειας Μπένετ.

6^η ενότητα: κεφάλαια 51-61

- Η Λίντια παντρεύεται τον κύριο Γουίκαμ.
- Αποκαλύψεις ανάμεσα στην Ελίζαμπεθ και τον κύριο Ντάρσι.
- Η τελική πρόταση του κυρίου Ντάρσι στην Ελίζαμπεθ και το αίσιο τέλος της ιστορίας.

Ενδεικτικές δραστηριότητες

- *Δημιουργία προφίλ των χαρακτήρων στα κοινωνικά δίκτυα:* Ζητάμε από τους/τις μαθητές/-τριες να δημιουργήσουν προφίλ στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για τους βασικούς χαρακτήρες, π.χ. Ελίζαμπεθ Μπένετ, κύριος Ντάρσι, κύριος Μπίνγκλεϊ, στο οποίο θα συμπεριλάβουν φωτογραφία, λέξεις-κλειδιά (hashtags) με τη βασική περιγραφή της προσωπικότητάς τους και «αναρτήσεις/stories» που εκφράζουν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους.
- *Αν άλλαζα την ιστορία...:* Οι μαθητές/-τριες καλούνται να επιλέξουν μια βασική σκηνή από το έργο (π.χ. την πρώτη συνάντηση της Ελίζαμπεθ με τον κύριο Ντάρσι, τη φυγή της Λίντια με τον κύριο Γουίκαμ) και να την ξαναγράψουν με διαφορετική εξέλιξη. Μπορούν να αλλάξουν τη συμπεριφορά των χαρακτήρων ή τις συνέπειες των πράξεών τους. Στη συνέχεια, μπορούν να διαβάσουν την κάθε εκδοχή και να συζητήσουν πώς αυτές οι αλλαγές θα επηρέαζαν την εξέλιξη της ιστορίας.

- *Συμβουλευτική στήλη-Γράφοντας σε περιοδικό της εποχής:* Οι μαθητές/-τριες αναλαμβάνουν τον ρόλο αρθρογράφου που ασχολείται με τη συμβουλευτική σε διάφορα θέματα των αναγνωστών/-τριών ενός περιοδικού. Γράφουν απαντήσεις στις επιστολές τους, π.χ. η Ελίζαμπεθ μπορεί να ζητά συμβουλή για το αν πρέπει να δεχτεί την πρόταση του κυρίου Ντάρσι ή η Λίντια να δικαιολογεί τη φυγή της.
- *Ημερολόγιο χαρακτήρων:* Οι μαθητές/-τριες γράφουν ημερολόγιο υποδυόμενοι/ -ες κάποιον από τους χαρακτήρες και εκφράζοντας τα συναισθήματά τους για ένα σημαντικό γεγονός (π.χ. την απόρριψη του Ντάρσι, την αποκάλυψη της αλήθειας για τον κύριο Γουίκαμ). Στη συνέχεια, μπορούν να διαβάσουν τις διαφορετικές εκδοχές των ημερολογίων και να συγκρίνουν τις οπτικές γωνίες.
- *Προσωπική επιστολή:* Οι μαθητές/-τριες μπαίνουν στη θέση ενός χαρακτήρα και γράφουν μια προσωπική επιστολή προς έναν άλλο χαρακτήρα. Για παράδειγμα, ο κύριος Ντάρσι γράφει μια δεύτερη επιστολή προς την Ελίζαμπεθ, προσπαθώντας να την πείσει για τα αισθήματά του.
- *Βγες από το μυαλό μου-Δραματοποίηση εσωτερικού μονολόγου ή διαλόγου χαρακτήρων:* Οι μαθητές/-τριες επιλέγουν έναν χαρακτήρα και γράφουν έναν σύντομο εσωτερικό μονόλογο στον οποίο εκφράζουν τα συναισθήματα, τις ανησυχίες και τις σκέψεις του σε μια συγκεκριμένη σκηνή του έργου και στη συνέχεια τον δραματοποιούν. Το ίδιο μπορούν να κάνουν και με έναν φανταστικό διάλογο ανάμεσα στην Ελίζαμπεθ και την κυρία Μπένετ ή στην Ελίζαμπεθ και την αδελφή της ή να φανταστούν έναν διάλογο ανάμεσα σε πρόσωπα που δεν συνομιλούν ποτέ στην ιστορία (π.χ. ο κύριος Μπένετ με τον κύριο Ντάρσι).
- *Η Ελίζαμπεθ και ο κύριος Ντάρσι στη γραμμή του χρόνου:* Οι μαθητές/-τριες δημιουργούν μια χρονογραμμή με τις βασικές σκηνές που παρουσιάζουν την εξέλιξη των συναισθημάτων της Ελίζαμπεθ και σταδιακά οδηγούν στην αλλαγή της στάσης της απέναντι στον κύριο Ντάρσι.
- *Ψυχολογική ανάλυση των χαρακτήρων-«ανακριτική καρέκλα»:* Οι μαθητές/-τριες επιλέγουν έναν χαρακτήρα και αναλύουν την ψυχοσύνθεσή του με βάση τις αποφάσεις και τα συναισθήματά του. Παρουσιάζουν το προφίλ του σαν να είναι ψυχολόγοι και εξετάζουν τα κίνητρα των πράξεών του.
- *Τηλεοπτική συνέντευξη:* Χωρίζουμε τους/τις μαθητές/-τριες σε δύο ομάδες. Η μία ομάδα είναι οι δημοσιογράφοι του 19ου αιώνα οι οποίοι παίρνουν συνέντευξη από τους χαρακτήρες της ιστορίας, τους οποίους υποδύεται η άλλη ομάδα. Οι μαθητές/-τριες-δημοσιογράφοι θέτουν ερωτήσεις για τις πράξεις και τις απόψεις των χαρακτήρων και οι μαθητές/-τριες-χαρακτήρες απαντούν σύμφωνα με την προσωπικότητά τους.
- *Ειδησεογραφικό ρεπορτάζ: «Το σκάνδαλο του Γουίκαμ»:* Οι μαθητές/-τριες γράφουν ένα δημοσιογραφικό άρθρο ή ετοιμάζουν ένα ραδιοφωνικό ρεπορτάζ με την αποκάλυψη της αληθινής ιστορίας του Γουίκαμ και τον τρόπο που αυτή επηρεάζει την πλοκή. Μπορούν επίσης να μεταφέρουν την υπόθεση στη σύγχρονη εποχή και να παρουσιάσουν την είδηση με σημερινούς όρους.
- *Σκηνοθεσία για τη «μεγάλη οθόνη»:* Οι μαθητές/-τριες γράφουν σκηνοθετικές οδηγίες για μια σκηνή με φόντο τη σύγχρονη εποχή και με σκοπό να μεταφερθεί στον κινηματογράφο, διατηρώντας ωστόσο τις βασικές ιδέες της ιστορίας. Για παράδειγμα, μπορούν να φανταστούν και να σκηνοθετήσουν μια σκηνή ανάμεσα στην Ελίζαμπεθ και τον κύριο Ντάρσι, παρουσιάζοντάς τους όπως θα ήταν στη σύγχρονη εποχή π.χ. πώς θα

επικοινωνούσαν, πού θα βρίσκονταν, με ποιον τρόπο θα μιλούσαν ο ένας στον άλλο (μέσω social media, sms) κλπ.

- *Δημιουργία διαγράμματος με θέμα: «Οι κοινωνικές τάξεις της γεωργιανής Αγγλίας»:* Οι μαθητές/-τριες δημιουργούν ένα διάγραμμα που να απεικονίζει τις κοινωνικές τάξεις στην εποχή της Όστιν, συνδέοντάς τες με την οικονομική επιφάνεια, τον τρόπο ζωής αλλά και τον τρόπο σκέψης και τις αποφάσεις των χαρακτήρων στο έργο.
- *Δημιουργία μακέτας, σχεδιασμός αγγλικών πύργων:* Ζητάμε από τους μαθητές/-τριες να δημιουργήσουν μια μακέτα κάτοψης με το κτήμα Πέμπερλι ή να σχεδιάσουν τους αγγλικούς πύργους σύμφωνα με το αρχιτεκτονικό σχέδιο κατά τη γεωργιανή περίοδο της Αγγλίας.
- *Αγώνας λόγων με θέμα: «Γάμος: Αγάπη ή υποχρέωση;»:* Οι μαθητές/-τριες χωρίζονται σε δύο ομάδες και υποστηρίζουν τις δύο αντίθετες απόψεις, αν δηλαδή ο γάμος είναι ζήτημα αγάπης ή μια κοινωνική υποχρέωση και σύμβαση.
- *Podcast: «Οι φωνές της περηφάνιας και της προκατάληψης»:* Οι μαθητές/-τριες ηχογραφούν ένα σύντομο podcast στο οποίο συζητούν για τις κοινωνικές προκαταλήψεις που υπάρχουν ακόμη και σήμερα, συνδέοντάς τις με τις ιδέες του έργου.
- *Σύγκριση βιβλίου και ταινίας:* Μετά την παρακολούθηση μιας σκηνής από τη μεταφορά του έργου στον κινηματογράφο, ζητάμε από τους/τις μαθητές/-τριες να συγκρίνουν την απόδοση των χαρακτήρων, των συναισθημάτων και των κοινωνικών σχολίων σε σχέση με το κείμενο.
- *Σκηνές σε κόμικ:* Οι μαθητές/-τριες εικονογραφούν μια σκηνή του έργου μετατρέποντάς τη σε κόμικ (graphic novel) με χρήση ψηφιακής εφαρμογής.

Γ' στάδιο: Μετά την ανάγνωση

Στο στάδιο *μετά την ανάγνωση* προτείνονται δραστηριότητες αναστοχασμού που βασίζονται στη συνολική θεώρηση του έργου.

Ενδεικτικές δραστηριότητες

- *Διαδραστικός χάρτης πλοκής:* Οι μαθητές/-τριες δημιουργούν έναν διαδραστικό χάρτη που δείχνει τα βασικά γεγονότα του έργου και πώς συνδέονται με την εξέλιξη των χαρακτήρων.
- *Μουσική επένδυση:* Οι μαθητές/-τριες επιλέγουν τραγούδια που θα ταίριαζαν σε συγκεκριμένες σκηνές του έργου ή δημιουργούν μια μουσική λίστα που εκφράζει τα συναισθήματα των χαρακτήρων ή τα δικά τους.
- *Μηνύματα του έργου:* Οι μαθητές/-τριες σχεδιάζουν μια αφίσα που απεικονίζει το σημείο της ιστορίας που τους εντυπωσίασε περισσότερο, προσθέτοντας σχόλια για το πώς τους επηρέασε, ή ένα σύντομο βίντεο (video clip) στο οποίο παρουσιάζουν το βασικό μήνυμα της ιστορίας.
- *Εναλλακτικό τέλος ή προβολή στο μέλλον, «και τι γίνεται μετά;»:* Ζητάμε από τους/τις μαθητές/-τριες να γράψουν ένα εναλλακτικό τέλος της ιστορίας, π.χ. η Ελίζαμπεθ απορρίπτει τελικά τον κύριο Ντάρσι ή δεν αποκαλύπτεται ποτέ η αλήθεια για αυτόν και τον κύριο Γουίκαμ. Εναλλακτικά, μπορούν να σκεφτούν και να παρουσιάσουν σε ένα κείμενο τι γίνεται μετά το τέλος που δίνει η συγγραφέας. Π.χ. πώς εξελίσσεται η κοινή

- ζωή της Ελίζαμπεθ και του κυρίου Ντάρσι, πώς αντιμετώπισαν τις κοινωνικές προκαταλήψεις, προσπάθησαν να ζήσουν ανεπηρέαστοι από τις κοινωνικές συμβάσεις;
- *Δημιουργία θεατρικής σκηνής με σύγχρονη ματιά*: Οι μαθητές/-τριες επιλέγουν μια σημαντική σκηνή από το έργο (π.χ. την πρώτη πρόταση γάμου) και τη διασκευάζουν σε σύγχρονο πλαίσιο (π.χ. στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης).
  - *The movie poster*: Οι μαθητές/-τριες δημιουργούν αφίσες για μια σύγχρονη κινηματογραφική μεταφορά του έργου.
  - *Podcast με θέμα «Η φωνή της Όστιν σήμερα»*: Οι μαθητές/-τριες ηχογραφούν ένα podcast στο οποίο αναλύουν σύγχρονα θέματα όπως η κοινωνική ανισότητα, η προκατάληψη, τα στερεότυπα στις ανθρώπινες σχέσεις και οι έμφυλοι ρόλοι και τα συνδέουν με τα αντίστοιχα θέματα στο έργο της Όστιν. Εξετάζουν επίσης αν αυτά τα θέματα εξακολουθούν να παραμένουν επίκαιρα και πώς επηρεάζουν τις σύγχρονες ανθρώπινες σχέσεις.
  - *Συζήτηση σε τηλεοπτική εκπομπή*: Οι μαθητές/-τριες συζητούν για το έργο στο πλαίσιο τηλεοπτικής εκπομπής σαν να ήταν κριτικοί λογοτεχνίας. Εξηγούν ποιος χαρακτήρας τους άρεσε περισσότερο και γιατί, αν η ιστορία είναι επίκαιρη σήμερα και αναφέρονται στο έργο με τρόπο που να προσελκύσει τους αναγνώστες και τις αναγνώστριες.
  - *Βιβλιοκριτική*: Οι μαθητές/-τριες γράφουν μια βιβλιοκριτική για το έργο, με στόχο να προσελκύσουν νέο αναγνωστικό κοινό ή δημιουργούν ένα σύντομο βίντεο στο οποίο παρουσιάζουν το βιβλίο σε μια πλατφόρμα βιβλιοκριτικής.
  - *Αλλαγή ρόλων*: Ζητάμε από τους/τις μαθητές/-τριες να αντιστρέψουν τους ρόλους των χαρακτήρων και να ξαναγράψουν μια σκηνή σύμφωνα με αυτή την αλλαγή. Για παράδειγμα, αν η Ελίζαμπεθ είχε τη θέση του κυρίου Ντάρσι, πώς θα χειριζόταν τις προκαταλήψεις και τις κοινωνικές πιέσεις;
  - *Σχεδιασμός κοστουμιών-Εκθεση μόδας*: Οι μαθητές/-τριες σχεδιάζουν κοστούμεια για τους χαρακτήρες βασισμένα στην εποχή της Τζέιν Όστιν. Παρουσιάζουν τα σχέδιά τους στην τάξη και εξηγούν πώς η ένδυση αντανακλά την κοινωνική θέση και τον χαρακτήρα.
  - *Δημιουργία σκηνικών*: Οι μαθητές/-τριες αναζητούν χρηστικά αντικείμενα της εποχής σε παλαιοπωλεία ή σχεδιάζουν τα σκηνικά για μια θεατρική μεταφορά του έργου.
  - *Δημιουργία χορογραφίας/μουσικής σύνθεσης*: Οι μαθητές/-τριες επιλέγουν μια έντονη συγκινησιακή σκηνή του έργου και συνθέτουν μια χορογραφία, στην οποία αποδίδουν τα συναισθήματα που βίωσαν όταν την πρωτοδιάβασαν. Το ίδιο μπορούν να κάνουν μέσω μιας μουσικής σύνθεσης.
  - *Διασκευή για το θέατρο ή το σινεμά*: Οι μαθητές/-τριες μπορούν να επιλέξουν μια σκηνή, να τη δραματοποιήσουν ή να γράψουν τις σκηνοθετικές οδηγίες για κινηματογραφική μεταφορά. Μπορούν να χρησιμοποιήσουν διαφορετικό ύφος, π.χ. πιο κωμικό, πιο τραγικό κ.ά.
  - *Ανοιχτή επιστολή προς τη Τζέιν Όστιν*: Οι μαθητές/-τριες δημοσιεύουν στην εφημερίδα του σχολείου μια «ανοιχτή επιστολή» προς τη συγγραφέα, στην οποία εκφράζουν τις σκέψεις τους για το έργο και διατυπώνουν υποθετικές ερωτήσεις που θα της έκαναν αν ήταν σύγχρονή τους.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- Α) Τα 5 από τα 6 βιβλία που ενσωματώνονται στο πρόγραμμα για το Γυμνάσιο και το Λύκειο βρίσκονται αναρτημένα σε ψηφιακή μορφή στην επίσημη ιστοσελίδα του ΙΕΠ για το λογοτεχνικό βιβλίο (<https://www.iep.edu.gr/logotechnika-erga/>). Για το βιβλίο «Ζητείται Ελπίς» του Αντώνη Σαμαράκη, που ενσωματώνεται στο πρόγραμμα και αφορά τη Γ' Γυμνασίου, παραχωρήθηκε άδεια χρήσης σε έντυπη μορφή από τον εκδοτικό οίκο.
- Β) Για το σχολικό έτος 2025-2026 και με δεδομένο ότι δεν έχει προσδιοριστεί ακόμα ο χρόνος ολοκλήρωσης της διαδικασίας διανομής των λογοτεχνικών βιβλίων στις σχολικές μονάδες, οι εκπαιδευτικοί, με σκοπό την άρτια διδακτική αξιοποίηση του αυτοτελούς λογοτεχνικού έργου, καλούνται να προβούν στον αναγκαίο σχεδιασμό και χρονοπρογραμματισμό της διδασκαλίας, ώστε να επιτευχθεί το βέλτιστο εκπαιδευτικό αποτέλεσμα από την εισαγωγή αυτής της σημαντικής καινοτομίας.